

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING**

DOM
2017-02-10
Meddelad i Linköping

Mål nr
85-17

SÖKANDE

Pon Equipment AB, 556022-9592
Regelgatan 3
589 41 Linköping

Ombud: Krister Åkerblom
med samma adress som ovan

MOTPART

Motala kommun
591 86 Motala

SAKEN

Överprövning av upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

KONKURRENSVERKET	
2017-02-10	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan om överprövning.

Dok.Id 277919

Postadress

Box 406
581 04 Linköping

Besöksadress

Brigadgatan 3

Telefon

013-25 11 00

Telefax

013-25 11 40

E-post: forvaltningsrattenilinkoping@dom.se
www.forvaltningsrattenilinkoping.domstol.se

Expeditionstid

måndag–fredag
08:00-16:00

YRKANDEN M.M.

Inköpssamverkan Motala genomför på uppdrag av Motala kommun (kommunen) upphandlingen *Lastmaskin Motala*, dnr UH-2016-121. Upphandlingen genomförs som öppet förfarande enligt LOU och tilldelningsgrund är det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Vid anbudtidens utgång hade tre anbudsgivare kommit in med anbud i upphandlingen, varav Ljungby Maskin AB och Pon Equipment AB (Bolaget) kvalificerades till anbudsutvärderingen. I tilldelningsbeslut den 30 december 2016 tilldelades Ljungby Maskin AB kontraktet.

Bolaget ansöker om överprövning och yrkar att förvaltningsrätten ska besluta att upphandlingen ska göras om.

Kommunen begär att ansökan om överprövning avslås.

VAD PARTERNA SAMMANFATTNINGSVIS HAR ANFÖRT

Bolaget

Den aktuella upphandlingen avser inköp av en lastmaskin avsedd att användas vid en återvinningscentral. Såsom upphandlingen är utformad får med ekonomiskt mest fördelaktig förstås lägst inköpspris. Emellertid har man förutom själva priset på de offererade varorna infört ett antal kriterier som med ett visst belopp påverkar priset som ligger till grund för utvärderingen. Kommunen har åsatt förekomsten av två egenskaper hos de offererade varorna ett värde av 150 000 kr vardera. Enligt Bolaget har dessa värden satts godtyckligt, utan relevans för varans faktiska användbarhet samt är ägnade att styra utfallet av upphandlingen mot en i förväg utsedd vinnare.

Den ena egenskapen är en s. k. hyttfjädring. Kommunen använder benäm-

ningar och beskrivningar som i sig själva är osakliga och som inte är vedertagna eller definierade i regelverk eller standarder som t.ex. "individuell hyttfjädring". Alla hytter på lastmaskiner är monterade till chassit med någon typ av fjädrande fästelement. Det är en funktion man kan ange som ett obligatoriskt eller bör-krav, inte en viss teknisk lösning.

En hyttfjädring är en finess som endast erbjuds av Ljungby Maskin AB. Den innebär att hytten på maskinen är upphängd i hydrauliska stötdämpare. Det kan säkert finnas en nytta med detta vid körning i terräng eller på mycket ojämna ytor. Emellertid avser upphandlingen en maskin som ska användas på en återvinningscentral där körningen till allra största del kommer att ske på hårdgjorda ytor och/eller preparerade körvägar. En lastmaskin har flera olika fjädrande delar: däckerna, hyttens upphängning (som ju är fjädrande även på de flesta andra märken, inklusive den av Bolaget offererade maskinen), samt förarstolen. Påståendet att förare med olika skador kan köra en maskin med hydraulisk hyttfjädring saknar relevans eftersom dessa inte har provat att köra den av Bolaget offererade maskinen. Det finns heller inga objektiva opartiska utredningar eller jämförelser gjorda på detta område. Att åsätta den unika lösningen som den vinnande maskinen har ett värde som utgör cirka tio procent av det totala priset, utan någon specifikation av vibrationsnivåer, stötkrafter, eller dylikt framstår som osakligt och ogrundat. Det finns heller inte några krav på denna lösning från arbetsmiljömyndigheter eller liknande.

Den andra egenskapen är lyftaggregatets utformning. Här talar man om "frisiktsstativ", en term som inte är vedertagen eller definierad i regelverk eller standarder utan snarare är tagen från reklamspråket i en broschyr. På marknaden finns ett antal olika lösningar på lyftaggregatets utformning. Alla har styrkor och svagheter och är olika bra beroende på vilken egenskap som bedöms. Den av Bolaget offererade maskinen lämpar sig naturligtvis mycket väl för körning med pallgafflar. Att åsätta den diffusa benämningen "fri-

siktsstativ” ett värde som också utgör cirka tio procent av det totala priset för maskinen framstår även det som osakligt och ogrundat.

Bolaget anser att de av kommunen åsatta värdena på vissa egenskaper hos maskinerna är osakliga och ogrundade samt avsedda att styra resultatet av upphandlingen. Kommunen måste visa varför de värdesätter “hyttfjädring” och “frisiktsstativ” såsom den gör. Kommunen måste också visa varför hyttfjädring överhuvudtaget är önskvärt. Upphandlingen sägs uttryckligen sträva efter att uppnå det mest ekonomiskt fördelaktiga. Det går inte ihop med att värdesätta en för användningsområdet onödig utrustningsdetalj med ett så högt belopp.

Kommunen

De utvärderingskriterier som har använts i upphandlingen är kopplade till upphandlingsföremålet och står inte på något sätt i strid med de upphandlingsrättsliga principerna.

Kommunen har valt att anta det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Med det avses bästa förhållande mellan pris och kvalitet. För att utvärdera detta togs hänsyn till, förutom priset, två angivna utvärderingskriterier. Den ena var att hjullastaren skulle vara utrustad med en hydraulisk hyttfjädring, eller likvärdig lösning med individuell fjädring för hytten. Den andra var att hjullastaren skulle vara utrustad med dubbla tiltkolvar, frisiktsstativ. Kriterierna ansågs medföra ett väsentligt mervärde för kommunen vid användningen av maskinen och innebar ett potentiellt prisavdrag på 150 000 kr vardera. Anledningen till att de aktuella egenskaperna angavs som utvärderingskriterier och inte som obligatoriska krav är att kommunen inte ville begränsa antalet potentiella anbudsgivare, utan öppnade upp för anbud även från de leverantörer som eventuellt inte kunde leverera enligt ställda bör-krav.

En individuell fjädring för hytten återfinns idag på en av kommunens lastmaskiner. Detta har medfört en betydande förbättring av arbetsmiljön för personalen som använder maskinen. Det har visat sig att de med rygg- och nackbesvär kan operera maskinen med individuell fjädring för hytten under flera timmar utan att lida av sina besvär, vilket inte är möjligt i liknande maskiner utan individuell fjädring för hytten. Kommunen måste ha rätt att använda sig av egna erfarenheter av diverse produkter vid utformningen av mervärden, för att på så sätt säkerställa köp av produkter som är bäst lämpade för kommunens användning och behov. Hydraulisk hyttfjädring, eller en annan likvärdig lösning med individuell fjädring för hytten, kan på intet sätt ses som en viss teknisk lösning utan tvärtom möjliggör för användandet av diverse olika tekniska lösningar.

Bolaget hävdar att hydraulisk hyttfjädring endast erbjuds av en aktör på aktuell marknad. Kommunen har dock inte enbart efterfrågat hydraulisk hyttfjädring, utan angett att en likvärdig lösning med individuell fjädring för hytten accepteras fullt lika väl. Lastmaskinen är avsedd att användas på hela avfallsupplaget samt till diverse annat, såsom snöröjning. Detta kommer medföra att en betydande del av körningen sker på underlag med mycket ojämna ytor.

Lastmaskinen kommer användas till att lasta pallgods. Vid lastning av pallgods anser kommunens förare av maskinen att dubbla tiltkolvar medför betydligt bättre sikt. Med frisiktsstativ menas, såsom med dubbla tiltkolvar, att maskinen vid användning förses med fri sikt. Så bra sikt som möjligt är eftersträvansvärt med tanke på att det minskar risker för skador och därmed gör arbetsmiljön säkrare. Utvärderingskriteriet har därför en klar koppling till upphandlingsföremålet och kan inte anses vara varken "osakligt" eller "ogrundat".

Den tredje anbudsgivaren i upphandlingen uppfyllde ett av de ställda utvärderingskriterierna, vilket visar på att det inte enbart finns en leverantör som kan klara av de uppställda bör-kraven. Utvärderingskriterierna kan därför inte anses strida mot likabehandlingsprincipen.

Om rätten finner att enbart en leverantör kan uppfylla uppställda utvärderingskriterium, utgör utvärderingskriteriet ändå inte en överträdelse av de upphandlingsrättsliga principerna, med anledning av det väsentliga mervärdet som den efterfrågade kvalitetsökningen medför för användarna av maskinen, att bör-kravet är kopplat till upphandlingsföremålet samt det förhållandevis ringa prisavdraget på knappt tio procent. Det skulle framstå som fullständigt orimligt om en upphandlande myndighet inte får använda sig av utvärderingskriterier som enbart en leverantör kan leverera i de fall som utvärderingskriteriet medför ett faktiskt mervärde. Ett prisavdrag på 150 000 kr för ett utvärderingskriterium kan inte heller anses vara oproportionerligt med hänsyn till det uppskattade mervärdet för kommunen samt i relation till det totala kontraktsvärdet. Båda utvärderingskriterierna sammantaget innebär en viktning till kvalitet som understiger 20 procent av det totala kontraktsvärdet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser

LOU upphörde att gälla och ersattes den 1 januari 2017 av lagen om offentlig upphandling (2016:1145). Den upphävda lagen tillämpas dock alltjämt för sådana upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet. Av utredningen framgår att upphandlingen startade under föregående år.

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer

på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Av 16 kap. 6 § första stycket LOU framgår att om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts.

Förfrågningsunderlaget

Av bilagan *Utvärderingsmodell* framgår, såvitt här är aktuellt, följande.

Utvärderingsmetoden bygger på monetär utvärdering med prissatt kvalitet. Ert anbud resulterar i ett jämförelsetal. Hur mycket jämförelsetalet påverkas vid olika utvärderingar står beskrivet för varje utvärdering i detta dokument. Anbudet med lägst jämförelsetal är bäst.

[...]

1.1 Prisfråga

Ange totalpris för offererad lastmaskin. I de fall nedanstående kriterier uppfylls ska priset inkludera kostnaden för detta. Priset ska vara fast och inkludera samtliga kostnader. [...]

1.1.1 Deklaration

Lastmaskinen är utrustad med hydraulisk hyttfjädring, eller likvärdig lösning med individuell fjädring för hytten.

[...]

Poäng	Beskrivning	Värde
0	Uppfyller ej	0,00
1	Uppfyller	-150 000,00

1.1.2 Deklaration

Lastmaskinen är utrustad med dubbla tiltkolvar, frisiktsstativ.

[...]

Poäng	Beskrivning	Värde
0	Uppfyller ej	0,00
1	Uppfyller	-150 000,00

Förvaltningsrättens bedömning

En upphandlande myndighet är fri att bestämma hur förfrågningsunderlaget i en upphandling ska utformas och kriterierna för tilldelning av kontrakt så länge de gemenskapsrättsliga principerna iakttas. Proportionalitetsprincipen, som är en av de grundläggande principerna, innebär att en upphandlande myndighet inte får ställa högre krav på leverantören än vad som behövs och som får anses vara ändamålsenligt för den aktuella upphandlingen. Kraven ska således ha ett naturligt samband med och stå i proportion till det behov som ska täckas.

Kommunen har anfört att utvärderingsmodellen har utformats mot bakgrund av de erfarenheter från arbete med lastmaskiner som kommunens medarbetare har och de fördelar/mervärden som förekomsten av individuell hyttfjädring och frisiktsstativ uppdagats medföra för dessa.

Förvaltningsrätten anser att utvärderingsmodellen är tillräckligt tydlig för att en rimligt informerad och normalt ansvarsfull anbudsgivare ska kunna förstå vad kommunen tillmäter betydelse vid upphandlingen. Mot bakgrund av utvärderingskriteriernas formulering, där annat inte är visat än att en viss funktion och inte en särskild teknisk lösning efterfrågas, kan dessa enligt förvaltningsrätten inte anses innebära att någon leverantör ges en otillbörlig fördel i upphandlingen. Kraven ifråga kan i enlighet härmed inte anses stå i strid med principen om likabehandling. Förvaltningsrätten finner vidare inte skäl att ifrågasätta, även med beaktande av vad Bolaget anfört i målet, att de ställda kvalitetskriterierna och deras åsatta värde i utvärderingsmodellen är lämpliga och effektiva för att uppnå det syfte som kommunen uppgett ligger bakom desamma. Bolaget kan därtill inte anses ha visat att kraven inte varit nödvändiga för att uppnå det eftersträvade syftet. Den negativa effekt som uppställda krav kan få för Bolaget kan heller inte anses vara oproportioner-

lig i förhållande till det eftersträvade syftet. Utvärderingsmodellen kan således inte heller anses strida mot proportionalitetsprincipen.

Mot bakgrund av det som ovan anförts samt med hänsyn till att Bolaget inte heller visat att kommunen i övrigt handlat i strid med de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i denna lag, finner förvaltningsrätten att det saknas skäl för ingripande enligt 16 kap. 6 § LOU. Ansökan ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (3109/1D LOU)

Tomas Kjellgren
Rådman

Handläggare har varit föredragande juristen Stefka Bokmark.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.